

Lommefotografi

Lars Kiel Bertelsen

"Intet kommer af ingenting – bortset fra lommeuld"

Storm P.

Laila Svensgaards semiabstrakte 'lommefotografier' er ikke bare smukke og mærkværdige; de indtager også – tvetydige som de er – deres helt eget sted i vores visuelle kultur. På én gang kunstværker i deres egen ret og spor efter ydmyge, diskrete, performative begivenheder. Nogen har gået rundt med fotografisk materiale i lommen en hel dag, og billedet er det fremkaldte spor af det lys, der er sluppet ind i lommens mørke dyb. På den måde minder de små stykker fotopapir om de dosimetre, som bæres af personer der færdes i områder med strålingsrisiko. Det synlige lys, vi kan se, er jo bare et lille udsnit af det elektromagnetiske spektrum, som også rummer radiobølger, røntgenstråling og andre typer af stråling. Men i modsætning til de apparater, som bæres af de ansatte på atomkraftværker eller hospitalernes radiologiske afdelinger, registrerer Svensgaards papirlapper ikke den usynlige stråling, vi er bange for, men det velkendte og ufarlige dagslys' rejse ned i de dunkle folder i vores klæder, tæt på kroppens egne hulninger og folder.

Hvis motivet på disse billeder således er lyset selv, så er lommen, der har båret fotopapiret, 'kameraet'. Et kamera er en sort kasse med et hul i den ene væg, der tillader lyset at sprede sig på den indre bagvæg og på den måde danne et billede på en lysfølsom substans. Normalt sætter man en optisk linse foran hullet, men man behøver det strengt taget ikke; et lille hul er nok. Kamerateknologien er gammel, meget ældre end fotografiet. Vi har vænnet os så meget til den, at vi idag betragter de perspektiviske kamerabilleder som 'naturlige' fotografier – også selv om de fleste fotografier idag bliver taget af meget flade mobiltelefoner, som egentlig slet ikke er kameraer, men digitale simuleringer af den velkendte, gamle kasse.

I løbet af denne lange historie har vi næsten glemt, at fotografiet også har en anden oprindelse. En række af de personer, der i slutningen af 1700-tallet og begyndelsen af 1800-tallet eksperimenterede med at skabe billeder med lysfølsomme substanser, benyttede sig ikke af kameraer. De arbejdede med kontaktkopier eller fotogrammer, altså aftryksbaserede billeder skabt ved at placere blade, kniplinger, tørrede blomster, fjer og andre genstande direkte oven på lysfølsomme flader, fx pergament imprægneret med sølvopløsninger. Ved at belyse materialerne, skabtes et fint aftryk af dét, der havde ligget ovenpå. Det er svært ikke at bemærke, at disse objekter alle har et 'feminint' præg og at de billeder, der kom ud af processen, bærer mindelser om andre af tidens dekorative håndværksarbejder såsom papirklip, pressede blomster, opklæbede hårlokker og broderier. Måske kan man sige, at fotografiet i sit udspring er udspændt mellem den 'store' og 'maskuline' tradition fra det klassiske historiemaleri (kamerabillederne) og den 'lave' og 'feminine' tradition, der rækker tilbage til mere private udtryksformer som blomster- og stillebenmalerier (fotogrammerne).

Den engelske opfinder af fotografiet, W.H.F. Talbot, forener de to spor i 1830'erne. Han optog både billeder med fint snedkererede trækasser (han omtalte dem kærligt som sine 'musefælder' og begrebsliggjorde derfor som den første oplevelsen af mekanisk at 'fange' billedet) og

kontaktkopier på sølvgennemvædet papir. De flade fotogrammer brugte han til at kopiere bogsider og foregreb på den måde den foto-sats, der afløste bly-satsen som standard for mangfoldiggørelse af tekster, indtil udbredelsen af digitale teknologier i 1990'erne overtog opgaven. Men selv om Talbot favner begge typer af fotografi, står de skarpt adskilt i hans værk, for eksempel i verdens første fotografisk illustrerede bog, *The Pencil of Nature*, der udkom i 1841-44.

Måske er Laila Svensgaards lommefotografier et udtryk for en ægte syntese mellem det kamerabaserede og det aftryksbaserede fotografi. Lommen er på én gang flad som en konvolut og rumlig som en kasse eller (bedre endnu) en *pose*. Den er inderside og yderside på en og samme tid. Den er både beholder og noget, der selv er indeholdt i en større struktur: en påsyet, indadvendt udposning på et rør af stof.

Hvad er det for billeder, der kan opstå i sådan et amorft, utæt, blødt og bevægeligt, *næsten* kropsligt fotografiapparat? Hvis fotografiet er en lys-skrift [gr. *photo graphein*], hvad er det så for en slags skrift, der skrives nede i lommens dyb? Opstår den ligesom lommeuld ud af intet? Hvem skriver? Kan det læses?